

Trossamfund

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sex motioner rörande trossamfund väckta under allmänna motionstiden 2007.

Motionerna gäller utvärdering av lagen om stöd till trossamfund, granskning av trossamfunden av JämO, HomO och DO, skapande av ett religions- och kulturråd, HBT-frågor i trossamfunden, stöd till sjukhuskyrkan och statliga bidrag till Svenska kyrkan.

I betänkandet finns 2 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Bakgrund	4
Utvärdering av lagen om stöd till trossamfund	4
Granskning av trossamfunden av JämO, HomO och DO	6
Skapande av ett religions- och kulturråd	7
Uppmärksamhet runt HBT-frågor i trossamfunden	8
Stöd till sjukhuskyrkan	9
Statliga bidrag till Svenska kyrkan	9
Reservationer	11
1. Granskning av trossamfunden av JämO, HomO och DO, punkt 2 (v)	11
2. Uppmärksamhet runt HBT-frågor i trossamfunden, punkt 4 (v)	11
Särskilt yttrande	13
Utvärdering av lagen om stöd till trossamfund, punkt 1 (s, v)	13
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	14

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utvärdering av lagen om stöd till trossamfund

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr212 av Siv Holma m.fl. (v) yrkande 1.

2. Granskning av trossamfunden av JämO, HomO och DO

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr212 av Siv Holma m.fl. (v) yrkande 2.

Reservation 1 (v)

3. Skapande av ett religions- och kulturråd

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr271 av Aleksander Gabelic (s).

4. Uppmärksamhet runt HBT-frågor i trossamfunden

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr350 av Marianne Berg m.fl. (v, mp, c, fp) yrkande 3.

Reservation 2 (v)

5. Stöd till sjukhuskyrkan

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr234 av Else-Marie Lindgren (kd).

6. Statliga bidrag till Svenska kyrkan

Riksdagen avslår motion

2007/08:Kr277 av Margareta Cederfelt (m).

Stockholm den 11 mars 2008

På kulturutskottets vägnar

Siv Holma

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Siv Holma (v), Cecilia Wikström i Uppsala (fp), Margareta Israelsson (s), Lars Wegendal (s), Mats Johansson (m), Anders Åkesson (c), Anne Ludvigsson (s), Hans Wallmark (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Dan Kihlström (kd), Göran Persson i Simrishamn (s), Solveig Hellquist (fp), Esabelle Dingizian (mp), Göran Montan (m), Leif Pettersson (s), Camilla Lindberg (fp) och Eva Bengtson Skogsberg (m).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Statligt stöd till trossamfund lämnas i form av statsbidrag och avgiftshjälp till registrerade trossamfund. Bestämmelserna om statsbidrag till trossamfund återfinns i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund, förordningen (1999:974) om statsbidrag till trossamfund, förordningen (2007:1192) med instruktion för Nämnden för statligt stöd till trossamfund och i Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund.

Målet för det statliga stödet är att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Detta framgår av 2 § lagen om stöd till trossamfund.

I 3 § samma lag stadgas att statsbidrag får lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och som är stabilt och har egen livskraft.

Regeringen bestämmer vilka trossamfund som kan få statsbidrag. I förordningen om statsbidrag till trossamfund anges vilka dessa är. Det är den statliga myndigheten, Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST tidigare Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund), som beslutar om fördelningen av bidrag och som granskar att statsbidragen används i enlighet med gällande bestämmelser.

I förarbetena till lagen om stöd till trossamfund anges motiven för att staten ska stödja trossamfund (prop. 1998/99:124). Där anges bl.a. att trossamfund generellt sett är samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen och att denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på. Vidare framhålls att det enligt regeringsformen är en uppgift för det allmänna att främja bl.a. religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv.

Utvärdering av lagen om stöd till trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att regeringen ska redovisa en utvärdering om tillämpningen av lagen om stöd till trossamfund.

Jämför särskilt yttrande (s, v).

Motionen

Vänsterpartiet konstaterar i *motion Kr212* att SST i regleringsbrevet för 2007 fått i uppdrag att särskilt redovisa i vilken utsträckning statsbidragen till trossamfundet uppfyller det mål och de villkor som ställts upp för statens stöd till trossamfund. Motionärerna vill att regeringen redovisar en utvärdering av hur 3 § lagen om stöd till trossamfund tillämpas (yrkande 1).

Bakgrund

Enligt 3 § lagen (1999:932) om stöd till trossamfund får statsbidrag lämnas endast till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och som är stabilt och har egen livskraft.

Det återrapporteringsuppdrag som motionärerna nämner är ett i regleringsbrevet återkommande krav på återrapportering för SST.

SST har genom beslut den 27 september 2007 från Integrations- och jämställdhetsdepartementet fått i uppdrag att under 2007 och 2008 fördjupa dialogen med trossamfund om värderingar vad avser jämställdhet och barns rättigheter samt se hur trossamfundet kan bidra till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, i synnerhet mot unga kvinnor och män. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 mars 2009.

Vidare har SST i regleringsbrevet för 2008 fått i uppdrag att för trossamfundet inom myndighetens ansvarsområde följa upp användning av beviljade statsbidrag under de senaste åren. Resultatet ska analyseras i förhållande till de förutsättningar för stödet som framgår av lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. SST ska senast den 31 januari 2009 till regeringen redovisa resultatet av uppföljningen och – om analysen så föranleder – lämna förslag till modifiering av reglerna för användning av stödets olika delar.

Utskottets ställningstagande

SST har fått regeringens uppdrag att följa upp trossamfundets användning av beviljade statsbidrag och vid behov lämna förslag till modifiering av reglerna. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2009.

Med hänsyn till detta uppdrag och till att SST arbetar med frågor om samhällets grundläggande värderingar anser utskottet att det saknas skäl att bifalla motionärernas begäran. Motion Kr212 (v) yrkande 1 avstyrks.

Granskning av trossamfunden av JämO, HomO och DO

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om uppdrag till JämO, HomO och/eller DO att granska trossamfund.

Jämför reservation 1 (v).

Motionen

Vänsterpartiet anser i *motion Kr212* att JämO, HomO och/eller DO bör få regeringens uppdrag att utifrån respektive ombudsmans ansvarsområde granska de trossamfund som erhåller statsbidrag (yrkande 2).

Bakgrund

Det är i första hand SST som följer upp det statliga stödet till trossamfunden och granskar att det används så att målsättningen med stödet uppfylls. SST:s uppföljning sker huvudsakligen genom de rapporter om bidragsanvändningen som samfunden lämnar och även i hög grad genom den dialog som SST fortlöpande har med företrädarna för samfunden.

I förarbetena (prop. 1998/99:124, s. 64) till lagen om stöd till trossamfund anges att ett trossamfund som ska komma i fråga för statligt stöd i form av statsbidrag bör bedriva en verksamhet som direkt eller indirekt upprätthåller och stärker de grundläggande värdena i det svenska samhället. I detta ligger att samfundet utövar sin verksamhet med respekt för alla människors lika värde samt bidrar till en normbildning i samhället som överensstämmer med demokratins idéer.

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av homosexuell läggning (HomO) hade 2003 överläggningar med några av de trossamfund som omfattas av lagen om stöd till trossamfund och med företrädare för Regeringskansliet. Vid mötena diskuterades dels trossamfundens roll i arbetet mot diskriminering på grund av bl.a. sexuell läggning, dels om de samfund som i dag får statliga bidrag lever upp till de författningsreglerade krav som ställs som villkor för att få bidrag.

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) håller på att granska Svenska kyrkan, bl.a. med anledning av att kyrkan är överrepresenterad som anmäld arbetsgivare hos JämO. Granskningen beräknas vara klar i mitten av våren 2008. I dagsläget finns det enligt JämO inga planer på att fortsätta granskningen av de trossamfund som omfattas av lagen om stöd till trossamfund, men före JämO Claes Borgström har riktat en uppmaning till sin efterträdare som jämställdhetsombudsman att granska arbetsgivare inom de religiösa samfunden.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) hade i början av 2000-talet överläggningar med Svenska kyrkan. Dessa ledde till en överenskommelse mellan DO och Svenska kyrkan, som bl.a. gick ut på att Kyrkostyrelsen och Församlingsförbundet åtog sig att utbilda och informera anställda inom Svenska kyrkan om bl.a. innehållet i lagen om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet.

Utskottets ställningstagande

Som ovan nämnts åligger det SST att följa upp och granska de trossamfund som erhåller statsbidrag. Detta hindrar dock inte att de i motionen angivna ombudsmännen inom sina respektive ansvarsområden granskar trossamfunden. I viss utsträckning har sådan granskning förekommit.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att det saknas skäl att ge JämO, HomO eller DO något uppdrag i enlighet med motionärernas önskemål. Motion Kr212 (v) yrkande 2 avstyrks.

Skapande av ett religions- och kulturråd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om inrättande av ett särskilt religions- och kulturråd.

Motionen

Aleksander Gabelic (s) anser i *motion Kr271* att regeringen bör skapa ett religions- och kulturråd. I rådet bör enligt motionären finnas företrädare från riksdagspartierna, olika trossamfund och ledande frivilligorganisationer. Syftet med rådet bör vara att diskutera svåra frågor av nationell och internationell karaktär, med utgångspunkt i en dialog om de grundvärderingar som det svenska samhället vilar på i ett alltmer mångkulturellt Sverige.

Bakgrund

Sedan år 2000 finns ett särskilt råd, Regeringens råd för kontakt med trossamfunden, där det statsråd som ansvarar för frågor om trossamfund är ordförande. Rådet består av representanter från staten och trossamfunden och omfattar sammanlagt 18 personer inklusive ordföranden. Inom ramen för rådets verksamhet ska övergripande frågor av gemensamt intresse för staten och trossamfunden diskuteras. Syftet är att rådet ska vara ett forum för fortlöpande kontakter och utbyte av kunskap och erfarenheter. Rådet sammanträder fyra till fem gånger per år. Ministern beslutar vilka frågor som ska tas upp.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till att det redan finns ett särskilt råd för kontakter med trossamfunden som bl.a. tar upp de frågor som berörs i motionen anser utskottet att det saknas skäl att bifalla motionen. Motion Kr271 (s) avstyrks.

Uppmärksamhet runt HBT-frågor i trossamfunden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att regeringen bör uppmärksamma HBT-frågor i trossamfunden.

Jämför reservation 2 (v).

Motionen

I *motion Kr350* (v, mp, c, fp) framhåller motionärerna att regeringen på ett lämpligt sätt bör uppmärksamma HBT-personers situation och synen på HBT-frågor i trossamfunden (yrkande 3).

Bakgrund

Som ovan angetts finns ett särskilt råd, Regeringens råd för kontakt med trossamfunden, i vilket övergripande frågor av gemensamt intresse för staten och trossamfunden diskuteras.

Utskottet förutsatte i ett betänkande förra året (2006/07:KrU11) att HBT-personers situation inom trossamfunden liksom synen på HBT-frågor inom samfunden kommer att tas upp till diskussion i rådet.

Rådet har enligt inhämtad uppgift vid två sammanträden under 2007 diskuterat betänkandet Äktenskap för par med samma kön – Vigsselfrågor (SOU 2007:17) och beredningen av denna äktenskapslagstiftning. Ämnet ska återigen tas upp i rådet under våren 2008.

Utskottets ställningstagande

Som ovan redovisats har HBT-frågor under 2007 diskuterats i Regeringens råd för kontakter med trossamfunden och kommer ytterligare att diskuteras i rådet under våren. Med hänsyn härtill får motionsyrkandet i huvudsak anses tillgodosett. Motion Kr350 (v, mp, c, fp) yrkande 3 avstyrks.

Stöd till sjukhuskyrkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av statsbidraget till sjukhuskyrkan.

Motionen

Else-Marie Lindgren (kd) framhåller i *motion Kr234* att statsbidraget till sjukhuskyrkan inte är tillräckligt och att statsbidragsreglerna därför bör ses över för att trygga och utveckla sjukhuskyrkans verksamhet.

Bakgrund

År 2007 betalade SST ut 5,1 miljoner kronor att användas till andlig vård inom sjukvården. Den övervägande delen av stödet gick till sjukhuskyrkans verksamhet.

SST har av regeringen i regleringsbrevet för 2008 fått i uppdrag att följa upp trossamfundens användning av beviljade statsbidrag under de senaste åren. Resultatet ska analyseras i förhållande till de förutsättningar för stödet som framgår av lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. Uppföljningen omfattar också stödet till sjukhuskyrkan. SST ska senast den 31 januari 2009 till regeringen redovisa resultatet av uppföljningen och – om analysen så föranleder – lämna förslag till modifiering av reglerna för användning av stödets olika delar.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till den uppföljning som SST påbörjat och som berör sjukhuskyrkan anser utskottet att det inte finns skäl att bifalla motionsyrkandet. Motion Kr234 (kd) avstyrks.

Statliga bidrag till Svenska kyrkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande vari påtalas att Svenska kyrkan får statliga bidrag samtidigt som den driver affärsverksamhet.

Motionen

Margareta Cederfelt (m) påtalar i motion Kr277 att det är fel att Svenska kyrkan får statliga bidrag samtidigt som den driver affärsverksamhet. Det kan enligt motionären innebära att privata näringsidkare får en konkurrensnackdel jämfört med kyrkan. Hon framhåller vidare att det kan vara

motiverat till viss del att Svenska kyrkan erhåller ett statligt stöd för sin verksamhet, bl.a. då det handlar om att bevara kulturhistoriskt intressanta byggnader eller andra artefakter av historisk karaktär, men att det är fel t.ex. när Svenska kyrkan bedriver begravningsbyråer eller floristverksamhet.

Bakgrund

Svenska kyrkan erhåller från staten en kyrkoantikvarisk ersättning som avser ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Ersättningen uppgår till 395 miljoner kronor för 2008.

Därutöver får Svenska kyrkan ett Sidabidrag, som används till ett internationellt utvecklingsarbete.

Dessutom kan enskilda församlingar och samfälligheter få enstaka statliga bidrag. Det handlar då ofta om bidrag till exempelvis energisparåtgärder.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av vad som ovan anförts erhåller Svenska kyrkan inte några statliga medel för sådana i motionen angivna verksamheter som skulle kunna ge konkurrensfördelar.

Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion Kr277 (m).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Granskning av trossamfunden av JämO, HomO och DO, punkt 2 (v)

av Siv Holma (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Kr212 av Siv Holma m.fl. (v) yrkande 2.

Ställningstagande

Avgående JämO Claes Borgström skrev i augusti 2007 att han ångrar att han inte granskat de religiösa samfunden – frikyrkliga, katolska, muslimska, judiska och andra – för att tillse att de lever upp till jämställdhetslagens krav. Han uppmanade i stället sin efterträdare att göra det. Vänsterpartiet delar tidigare JämO:s uppfattning att dessa religiösa samfund som erhåller statsbidrag bör granskas och anser med hänsyn härtill att JämO, HomO och/eller DO bör få regeringens uppdrag att inom sina respektive ansvarsområden granska de trossamfund som erhåller statsbidrag.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion Kr212 (v) yrkande 2.

2. Uppmärksamhet runt HBT-frågor i trossamfunden, punkt 4 (v)

av Siv Holma (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Kr350 av Marianne Berg m.fl. (v, mp, c, fp) yrkande 3.

Ställningstagande

Samtidigt som det är alltfler inom trossamfunden som nu vågar ifrågasätta konservativa värderingar och verka för öppenhet, respekt och likabehandling är tyvärr attityden till homosexualitet och könsrollsöverskridande på många håll mycket negativ i dessa kretsar. Den negativa behandlingen av HBT-personer kan handla såväl om nedvärderande kommentarer och beskrivningar av homosexualitet som ett hot mot samhället som direkta psykiska övergrepp. Detta får enligt Vänsterpartiet inte accepteras.

Den dåvarande regeringen inrättade i samband med att Svenska kyrkan skildes från staten ett särskilt råd för kontakt med trossamfunden. Kulturministern är ordförande i rådet. I det finns representanter för kristna, muslimska och judiska samfund, och där diskuteras frågor av gemensamt intresse för staten och trossamfunden, exempelvis frågor som rör samhällets gemensamma värdegrund. Regeringen bör enligt vår mening i detta råd aktivt uppmärksamma HBT-personers situation och synen på HBT-frågor i trossamfunden.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion Kr350 (v) yrkande 3.

Särskilt yttrande

Utvärdering av lagen om stöd till trossamfund, punkt 1 (s, v)

Siv Holma (v), Margareta Israelsson (s), Lars Wegendal (s), Anne Ludvigsson (s), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Göran Persson i Simrishamn (s) och Leif Pettersson (s) anför:

Förutsättningarna för att trossamfund ska få statligt stöd är att de bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande lagar och värderingar som samhället vilar på. Vi anser att det är viktigt att uppmärksamma frågan om de religiösa samfundet uppfyller dessa åtaganden. Såväl när det gäller kristna som andra samfund har det visat sig att det förekommer att man inte efterlever den del av värdegrunden som gäller exempelvis barnaga, synen på kvinnor och män, ej heller synen på homosexuella, bisexuella och transpersoner. Detta förhållningssätt gäller både i verksamhet och i anställningsrelationer. Vi är medvetna om att regeringen håller på att se över villkoren för statens stöd till trossamfundet och att SST aktivt arbetar med att lyfta dessa frågor. Vi har därför valt att inte reservera oss till förman för motion Kr212 (v) yrkande 1. Vi vill ändå understryka vikten av att de brister som finns belyses och särskilt påtala vikten av icke diskriminerande behandling på grund av kön samt att översynen inte drar ut på tiden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Kr212 av Siv Holma m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen nu bör redovisa utvärderingen av hur 3 § i lagen om stöd till trossamfund tillämpas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att JämO, HomO och/eller DO på regeringens uppdrag bör granska de trossamfund som erhåller statsbidrag utifrån respektive ombudsmans ansvarsområde.

2007/08:Kr234 av Else-Marie Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av stödet till sjukhuskyrkan.

2007/08:Kr271 av Aleksander Gabelic (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett ”religions- och kulturråd”.

2007/08:Kr277 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Svenska kyrkans affärsverksamhet.

2007/08:Kr350 av Marianne Berg m.fl. (v, mp, c, fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om HBT-frågor och HBT-personers situation i trossamfunden.